

2011. március 31. csütörtök
Pál első levele a korinthusiakhoz 5,1-8
Dr. Cserhádi Sándor

A gyülekezet nem adhat helyet paráznaságnak

^{5,1}Mindenfelé az a hír járja, hogy paráznaság van közöttetek, mégpedig olyan, amilyen még a pogányok között sem fordul elő; hogy tudniillik valaki apjának feleségével él. ^{5,2}Ti pedig felfuvalkodtatok ahelyett, hogy inkább megszorodtatok volna, és eltávolítottatok volna közületek azt, aki ilyen dolgot cselekedett. ^{5,3}Mert én, aki testben távol vagyok, de lélekben jelen, mint jelenlevő már ítélem afelett, aki így cselekedett. ^{5,4}Úgy ítélem, hogy miután az Úr Jézus nevében összegyűltünk, ti és az én lelkem, a mi Urunk Jézus hatalmával, ^{5,5}átadjuk az ilyet a Sátánnak, teste pusztulására, hogy lelke üdvözüljön az Úrnak ama napján. ^{5,6}Nem jól dicsekedtek ti. Hát nem tudjátok, hogy egy kicsiny kovász az egész tésztát megkeleszti? ^{5,7}Takarítsátok ki a régi kovászt, hogy új tésztává legyetek, hiszen ti kovásztalanok vagytok, mert a mi húsvéti bárányunk, a Krisztus, már megáldoztatott. ^{5,8}Azért ne régi kovással ünnepeeljünk, se a rosszaság és gonoszság kovászával, hanem a tisztaság és igazság kovásztalanságával.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Az első korinthusi levél egymástól jól elkülöníthető, átgondolt tematikával rendelkezik. Az első főrész Krisztus kereszthalálában adja meg az evangélium legsajátosabb mondanivalóját és minden további kijelentés alapját (1,18kk). Az 5. fejezetben azonban az apostol már a gyülekezetben meglévő erkölcsi kilengésekre fordítja a szót. Nem vonja ugyan kétségbe a vétkesek Krisztushoz tartozását, de nem is tartja a hitre jutottakat a *múltjuknak* egyszer s

mindenkorra háttér fordító embereknek. Leveleiben ismételtelen kénytelen szavát tenni a pogány beidegződéseket (1Thessz 4,1-12; 2Kor 6,14-18; Gal 6,1-5; Róm 13,8-14; Ef 4,17-24). Mint ahogyan köreinkben is időszerű *a naponkénti megtérésre* intő reformatori figyelmeztetés. Ezen felül a korinthusiaknak szóló szemrehányásoknak van még egy sajátos vonása is. A korinthusiaknak a levélből kivehető laza szemléletmódja és életmódja jól megfér a színes és eleven gyülekezeti életből táplálkozó önteltséggel. Mintha már minden kárhozható valót maguk mögött tudhatnának (1Kor 4,8!). Jellemzésük most is nagyon pontos: ők „πεφυσιωμένοι”. A perfektrum arra utal, hogy az egyszer kialakult lelkület tartósnak bizonyult. Ha valamitől meg akarja óvni Pál a gyülekezetet, akkor az az elbizakodottság. „Úgyhogy aki azt hiszi, áll, ügyeljen arra, hogy el ne essék!” – írja pár fejezettel később (10,12).

1. vers

Jelen esetben az apostol meg nem nevezett hírforrásból szerez tudomást a gyülekezet egyik tagjának paráznaságáról, de nem csupán egy botlásáról, hanem bűnös viszonyáról: a gyülekezet egyik férfitagja „apjának feleségével él” – szól a szüksézávú közlés a revideált fordításban. Nem valószínű, hogy az illető a saját édesanyjával létesített viszonyt, mert akkor az apostol a még visszataszítóbb bűn, a vérfertőzés vádjával illetné. De az sem bizonyos, hogy a fiú mostohaanyja az apa szezódéssel lekötött felesége lenne¹. A görög szövegben „γυναικᾶ τινᾶ τοῦ πατρὸς” (szószerint: „apjának valamely asszonyával” szűrte össze a levét a szóban forgó gyülekezeti tag). Az sem lehet véletlen, hogy Pál nem házasságtörést (μοιχεία) hanem paráznaságot (πορνεία) ró fel az illetőnek. Ha ez a helyzet, akkor a bűn lényege az apa személyes szférájába történt *gátlátalan* behatolásban van.

¹ A házasság jogi viszonyairól a Római Birodalomban lásd: BRÓSZ-PÓLAY: *Római jog*, Budapest, Tankönyvkiadó, 1974. 151kk.

2. vers

A felelősség azonban nemcsak azt terheli, aki a botrányos bűnt elköveti, hanem azt a közösséget is, amely a maga kebelén belül az ilyen magatartást eltűri, és nem veti ki maga közül a vétkest. Majd a következő szakaszban lesz arról szó, hogy milyen esetben kell a Krisztushoz hű embernek türelmesebbnek lennie. Most annak a sebésznek határozottságára van szükség, amely kész kimetszeni a fertőző gócot. Ennek a határozottságnak hiányát nem magyarázhatja meg valamiféle bűnös nemtörődömség. Amint már említettük, hozzájárult ehhez önelégültségük, a bűnnel szemben tanúsított hamis biztonságérzetük. Így történhetett meg, hogy az élenjáró gyülekezetben olyasmi is előfordul, ami pogány körökben sem tapasztalható.

3. vers

Pált levele megírásának idején egy egész tenger, az Égei-tenger választja el a korinthusiaktól. A 2Kor 13,1–4-ből úgy tűnik, hogy az apostol szenved az őt és a címzetteket elválasztó távolság miatt, mert így szolgálatának hatékonyságát csorbulni látja. Most viszont, ha a testi valójában nem is lehet közöttük, de az Isten Lelkének erejével végzett apostoli fáradozása olyan súllyal esik majd latba náluk, hogy képes lesz a kínos ügyet helyes irányba terelni.

4. vers

Itt olvashatunk első ízben egy exkommunikációs eljárásról a keresztyénség területén. A szavak értelmezését nagy mértékben befolyásolja mindaz a többnyire hátborzongató esemény, amely ezen a címen az egyháztörténet sötét oldalaira esik. Egy kétségtelen: az apostol részéről egyetlen szó sem esik erőszakos eszközök alkalmazásáról. Bár a magyarázók között sok vita zajlik a felett, hogy mit is kell értenünk a „Sátánnak történő átadáson”,² maradjunk amellett, amit maga a szerző sejtet: „Ne kerüljetek kapcsolatba paráznákkal!” (9.v!) A leszólás helyett a tartózkodás jellemezze az irántuk tanúsított magatartást. Hasonló az apostoli intés a 2Kor 6,16-ban is: mondhatnánk a magyar szólással: „Aki a korpa közé keveredik...” Átadni valakit a Sátánnak minden valószínűség szerint nem más mint a gyülekezet részéről megszakítani minden kapcsolatot az illetővel, és ezzel kizárni az egyháznak, Krisztus testének oltalmazó és megtartó közösségéből.

5. vers

Az előzőeknél nem kevesebb bölcsességre van szükség a továbbiak megértéséhez. Milyen sorsot von maga után az apostol szerint a gyülekezetből történő kirekesztés? Talán fizikai romlást? Ez sincs kizárva, mint ahogy az úrvacsorával visszaélők is számolhatnak ilyen következményekkel (lásd 1Kor 11,30!). De Pál azt sem titkolja el, hogy az eljárásnak üdvös kimenetele is lehet. Vajon a tévelygő halála üdvösséget szerez a kiátkozottnak, ahogy az inkvizíció kegyetlen bírái ezt cinikusan hirdették? Az apostol nem ebben látja a megoldást. Szerinte a Sátánnak történő kiszolgáltatás a bűnös „σάρξ” mivoltának romlását hozhatja magával. A „Test” ebben az esetben az Isten ellen lázadó Vele meghasonlott emberi természetet nevezi meg.

Ez pedig „Isten országát nem örökölheti”(1Kor 15,50). Pál reménye tehát minden bizonnyal az, hogy a bűnös ráébred feslett életvitelének tarthatatlanságára, és szembeszáll bűnös mivoltával.

6–8. vers

De a gyülekezet közösségének változtatnia kell a bűnös életmóddal szemben tanúsított engedékenységén. A bűn természetéhez tartozik ugyanis, hogy megrontsa az elkövető környezetét is. A kovász erjesztő tulajdonsága hasznos is tud lenni. Jellemző Jézusra az a bátor bizalom, amely a legkisebb jónak is az egész tésztát megkelesztő kovász erejét tulajdonítja (Mt 13,33kk). Pál viszont a kovász megítélésében a rabbinista hagyományt követi, amely a gonosz, a törvény által elítélt tisztátalanság természetét véli felfedezni hatásában. Ezért kell a páskaünnep előtt minden zsidó háztartásból eltávolítani mindent, aminek köze lehet kovászhoz³. Tanácsolom a magyar fordításban is a görög szövegnek megfelelően, amely szintén megőrzi az eredeti héber szakkifejezést, a „húsvéti bárány” helyett a „páskabárány” gazdag ószövetségi háttérrel rendelkező fogalmához ragaszkodni. A „húsvéti bárány” anakronisztikus gondolattársítást ébreszt későbbi húsvéti étkezési szokások alapján. A textusunk nyomós érv emellett, hogy a Krisztus-esemény értelmezése a páska-tipológia segítségével, már igen korán megjelent a keresztyén gondolkodásban (lásd Jn 19,36!). A

² A vita lényeges elemei megtalálhatók: CSERHÁTI SÁNDOR: *Pál apostolnak a korinthusiakhoz írt első levele*, Budapest, Luther Kiadó, 2008, 235–238.

³ STRACK, HERMANN L. – BILLERBECK I. *Das Evangelium nach Matthäus I.*, München, C. H. Beck, 1922, 729.

párhuzam a páskabarány vére által lehetővé vált szabadulás és a Krisztus keresztye által kieszközölt bűnbocsánat és új kezdet között szinte önként adódhatott a páska-vacsora meghitt emlékeit őrző és jórészt még gyakorló őskeresztyénségben. Az apostol azonban váratlan fordulatot ad a páskára történő előkészület megszokott menetének. „Takarítsátok ki a régi kovászt!” – inti a gyülekezetet. De ez a nagytakarítás ne a húsvét előzménye, hanem következménye legyen. Vagy ahogyan Windisch fogalmazza meg ezt a különös sorrendet: *légy azzá, amivé lettél a Krisztusban!*⁴

⁴ WINDISCH, HANS: ζύμη, in: KITTEL, GERHARD (hrg.): ThWNT II., Stuttgart, Kohlhammer, 1950, 904–908, itt: 906.

Az igehirdetés célja: el kell érnie, hogy a gyülekezet tagjai elszántan forduljanak szembe bűnös életmódjukkal.

1. Szomorú valóság: a bűnösök jelen vannak a hívők gyülekezetében is

Sokat beszélünk a bűnös világról, s nem is járunk messze az igazságtól, mert valóban az. Csak az a visszás, hogy azok sem járnak messze az igazságtól, akik az egyház bűneit emlegetik. Mert hiszen az apostol egy korinthusi gyülekezeti tagra fordítja a szót, aki olyan bűnös viszonyba keveredett, amelyről az Istent nem ismerők körében sem lehet hallani. Gondolom, ma sem jön zavarba az, aki kegyesek körében keres magának erkölcsi céltáblát. Ezért képmutató kölcsönös vádaskodás helyett inkább kinek-kinek a maga portája előtt kell sepernie. Jézus szavára emlékezzünk, aki ezt mondta a bűnöst megkövezni akaróknak: „Az vesse rá az első követ, aki közületek nem bűnös” (Jn 8,7). Csak így lehet reményünk megromlott viszonyok gyógyulására.

2. Ha valahol valamilyen bűn üti fel a fejét, történjék ez akár a legjobb hírű gyülekezetben, nincs helye a megalkuvásnak

Alig vitatható kegyes általánosságok próbálják elaltatni a gyülekezetbe járó bűnös vagy az egész közösség lelkiismeretét, és megbénítani az elszántságot valamilyen megítélt bűn ellen szükségessé vált fellépésnél. Hivatkozni szoktunk a bűnös mivolt egyetemességére: „Meg van írva: Nincsen igaz ember egy sem, nincsen, aki értse, nincsen, aki keresse Istent. Mind elhajlottak, valamennyien megromlottak, és nincsen, aki jót tegyen, nincs egyetlen egy sem” (Róm 3,10–12). Ezen az állapoton úgy sem tudunk változtatni – gondoljuk –, kár is minden erőfeszítésért! De talán még ennél az okfejtésnél is gyakrabban nyúlunk a kegyelem mindent elfedő takarója után. Igaz, vannak botlásaink, de Isten majd megbocsát. Még jó, ha nem tesszük hozzá Voltaire-rel: „Hisz neki úgysis ez a mestersége.” Nem áltathatjuk magunkat, a bűn nem lesz kevésbé romboló „kovász”, ha ráolvasással próbálkozunk szembeszállni vele. A következő szakaszban majd azt is nyilvánvalóvá teszi Pál, hogy egyetlen erkölcsi halott „sem örökölheti Isten országát” (1Kor 6,9). Oda tiltott árut nem csempészhetünk be magunkkal.

3. Pál a bűn ellen vívható eredményes küzdelem titkát is felfedi

Feloldhatatlan ellentmondásnak tűnik, amikor ránk parancsol, hogy megalkuvás nélkül „takarítsuk ki (életünkben a bűn) régi kovaszát, hogy új tésztavá legyünk, minthogy kovásztalanok vagyunk!” (7.v.) Miért kell kitarítani a bűn régi kovaszát, ha már amúgy is kovásztalanok vagyunk? Ebben az ellentmondásban fogalmazódik meg a bűntől való szabadulás egyetlen esélye. Ez ugyanis nem valami önnemesítés végeredménye, hanem a kiindulópont. Szabadok vagyunk, mert ajándékba kapjuk büntelenségünket, hisz „a mi páskabárányunk is, a Krisztus megáldoztatott!” Valósítsuk meg tehát ajándékba kapott önmagunkat, és ne engedjük, hogy a bűn bármilyen formája Urunktól elszakítson!